

Gerard van Nunen en Corné van der Meulen

Kwaliteits- en afwegingskader

Samen onderzoeken en leren

Voor onderzoek dat bijdraagt aan vakmanschap

Inhoud

Het project *Samen onderzoeken en leren* en de drie bijbehorende eindproducten zijn mogelijk gemaakt dankzij financiering van ZonMw.

Hoofdstuk 1 Oplegger ter introductie	3
Hoofdstuk 2 Schematische weergave kwaliteits- en afwegingskader	7
Hoofdstuk 3 Achtergronddocument	9
Fase 1: De start van het onderzoek	9
Fase 2: De uitvoering van het onderzoek	13
Fase 3: De implementatie van de onderzoeksresultaten	18
Dankwoord	22
Bijlagen	23
Over de auteurs	23
Over Stichting Beroepseer	23
Over SAM	24
Stuurgroep project	24
Lijst geïnterviewden	25
Geraadpleegde literatuur	26

Hoofdstuk 1 Oplegger ter introductie

De aanleiding en context van dit project

Naar aanleiding van het experiment *Vraagtafels: brug tussen wetenschap en praktijk* is Stichting Beroepseer aan de slag gegaan met de ontwikkeling van een kwaliteits- en afwegingskader en een gespreksmethodiek. Het overkoepelende doel van deze tools is om de kloof tussen onderzoek(ers) en de professionele praktijk te verkleinen binnen de context van uitvoerende publieke professionals actief in het sociaal domein. De behoefte aan een dergelijk kader is als volgt verwoord in het eindrapport van het experiment *Vraagtafels* (pagina 23, eindrapport):

“Bouw zekerheden in die ervoor zorgen dat onderzoekstrajecten niet ‘afdwalen’ van het doel: verbetering van de beroepspraktijk. Zorg dat onderzoeksconsortia zich meermalen gedurende een onderzoek af (moeten) vragen: staat de praktijk nog steeds centraal? En maak dat onderzoekers voldoende verantwoordelijk zijn voor de transfer naar en het betrekken van de professionele praktijk. Het ‘landen’ van onderzoeksresultaten is meer dan ‘op de hoogte brengen van de professional’. Er is een afwegings- en kwaliteitskader nodig waarin duidelijk wordt waar onderzoeksopbrengsten aan moeten voldoen, willen ze bijdragen aan vakmanschap in de praktijk.”

Stichting Beroepseer is niet alleen gaan werken aan een kader dat geschikt is voor de vertaling van onderzoeksopbrengsten naar de professionele praktijk, maar aan een kader dat benut kan worden tijdens het gehele onderzoeksproces (start, uitvoering, implementatie resultaten). Doel is om de kloof tussen onderzoek en praktijk te verkleinen en onderzoek en onderzoeksresultaten beter aan te laten sluiten bij de vragen en veranderbehoeften van uitvoerende professionals.

Het kwaliteits- en afwegingskader bestaat uit meerdere aandachtspunten die in dit document in een beknopte schematische versie zijn weergegeven. Daarnaast kun je een toelichting vinden bij ieder aandachtspunt in het bijbehorende achtergronddocument. De aandachtspunten en de toelichting zijn gebaseerd op verdiepende interviews met onderzoekers en professionals¹, een literatuuronderzoek² en de resultaten van het experiment *Vraagtafels: brug tussen wetenschap en praktijk*. →

¹ In het kader van dit project interviewden wij 7 personen, 4 wetenschappers en 3 professionals. Een deel van de geïnterviewden heeft deelgenomen aan het experiment *Vraagtafels: brug tussen wetenschap en praktijk*. Zie [bijlage 5](#) voor de lijst met geïnterviewden.

² Zie [bijlage 6](#) voor de lijst met geraadpleegde literatuur.

Het gebruik van het kwaliteits- en afwegingskader is vooral effectief als het wordt toegepast binnen een bredere strategie om verbinding tussen de onderzoeker en de professionele praktijk te maken. Wij stellen daarom voor om dit kader te benutten samen met een praktische gespreksstrategie waarin de onderzoeker bij de start, tijdens de uitvoering en na de afronding van een onderzoek het goede gesprek aangaat met (een deel van) de uitvoerende professionals die deelnemen aan het onderzoek (van vormgeving van de onderzoeksvraag tot aan de implementatie van de aanbevelingen). Daarom is er in samenhang met dit kwaliteits- en afwegingskader de gespreksmethodiek *Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren* ontwikkeld. Met behulp van deze gespreksmethodiek kunnen onderzoekers en professionals samen reflectieve evaluatiegesprekken gestructureerd, soepel en effectief laten verlopen.³

Onderscheid met het experiment Vraagtafels

Het project *Samen onderzoeken en leren* bouwt voort op het experiment Vraagtafels. In tegenstelling tot het experiment *Vraagtafels: brug tussen wetenschap en praktijk* is het kader inclusief gespreksmethodiek er op gericht om gedurende het gehele onderzoeksproces (en niet alleen aan de achterkant van een onderzoekstraject) de verbinding te leggen tussen onderzoekers en professionals, door bij de start, uitvoering en afronding van een onderzoek aan te sluiten bij de veranderbehoefte van de praktijk. Daarnaast vormt het kader in combinatie met de gespreksmethodiek een concrete en toegankelijke tool waarmee onderzoekers en professionals zelf aan de slag kunnen. Deze tool wordt aangevuld door het paper *De praktijk van de uitvoerende professional in het sociaal domein* om onderzoekers een goed beeld te geven van de werkpraktijk van deze professionals.

Doel en doelgroepen van het kwaliteits-afwegingskader en de gespreksmethodiek

Doel: samen onderzoeken en leren

Uit de verdiepende gesprekken die zijn gevoerd in het kader van dit project is naar voren gekomen dat de werelden van onderzoek en professionele uitvoeringspraktijk meer met elkaar verbonden moeten worden. Het kwaliteits- en afwegingskader, de praktische gespreksmethodiek en het paper voor onderzoekers over de praktijk van de uitvoerende professional kunnen helpen om de beeldvorming →

³ Zie de Gespreksmethodiek Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren.

van onderzoekers en professionals over elkaar bij te stellen en in een gelijkwaardig gesprek te komen tot een vruchtbaar samenspel. Het doel van dit project is dan ook om het 'goede gesprek' tussen onderzoeker(s) en professionals tot stand te brengen. Wat verwachten we van het onderzoek? En wat verwachten we van elkaar? Het kader en de gespreksmethodiek zijn praktische tools om het goede gesprek op een open en gestructureerde wijze te voeren. Daarbij ligt de focus van de tools op het positioneren van de professional als inhoudelijk opdrachtgever. De tools zijn nuttig om de veranderbehoefte van professionals centraal te stellen tijdens het onderzoeksproces doordat zij de professional de mogelijkheid geven (bij) te sturen van de vraagarticulatie tot aan de implementatie van de onderzoeksresultaten.

Het kader mag geen vinklijstje of administratieve hobbel worden. Het doel van dit project is om de twee werelden met elkaar in gesprek te brengen zodat de onderzoeker echt aansluiting kan vinden bij de veranderbehoefte van de praktijk en oog houdt voor de praktische toepasbaarheid van onderzoeksresultaten. Door met onderzoek werkelijk aan te sluiten bij een veranderbehoefte van professionals neem je hen als onderzoeker serieus en sluit je aan bij hun perspectief en gevoel van beroepseer. Het kader en de gespreksmethodiek kunnen helpen bij het creëren van een gevoel van gemeenschappelijkheid tussen onderzoeker en deelnemende professionals: samen aan de slag gaan met een voor de praktijk relevant en nuttig onderwerp, samen onderzoeken en leren.

Doelgroepen: de professional als inhoudelijk opdrachtgever, de onderzoeker als procesregisseur

Het kader inclusief gespreksmethodiek is uniek omdat het zich in het bijzonder richt op de uitvoeringspraktijk van publieke professionals actief in het sociaal domein. Daarnaast gaat de methodiek uit van een bepaalde rolverdeling tussen onderzoeker en professional. De professional is inhoudelijk opdrachtgever van het onderzoek aangezien de professional eigenaar is van de uitvoeringspraktijk en daarvoor verantwoordelijkheid draagt. De professional participeert dus niet slechts in een onderzoek maar stuurt op de inhoud. De onderzoeker is de procesregisseur van het onderzoeksproces. Daarmee is de onderzoeker er verantwoordelijk voor dat het goede gesprek over de aansluiting van onderzoek bij de professionele praktijk daadwerkelijk wordt gevoerd tijdens alle onderzoeksfasen. Uiteraard kunnen professionals ook zelf een gesprekstafel of informeel gesprek initiëren als dat nodig is maar de primaire verantwoordelijkheid voor de aansluiting bij de praktijk ligt bij de onderzoeker als procesregisseur. →

Het kwaliteits- en afwegingskader is tevens een tool voor onderzoekers en professionals die zij gedurende het gehele onderzoeksproces kunnen benutten. Enerzijds door de aandachtspunten van het kader zelf scherp voor ogen te houden tijdens het onderzoek en informele gesprekken over het onderzoek (de functie van een geheugensteun) en anderzijds door samen ‘georganiseerd’ gesprekken te voeren aan de hand van de gespreksmethodiek *Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren*.

Door het gebruik van het kader inclusief gespreksmethodiek kan een onderzoeker professionals het gevoel geven dat zij worden gehoord, dat zij serieus worden genomen. Onderzoek kan vervolgens bijdragen aan het aanpakken van problemen in de uitvoeringspraktijk. Zo kunnen het kader en de gespreksmethodiek van waarde zijn in het wegnemen van scepsis van professionals ten opzichte van onderzoekstrajecten. Door deze aanpak kunnen onderzoekers mogelijk een deel van de professionals aanspreken die normaliter niet snel zouden deelnemen aan een onderzoek.

Hoofdstuk 2 **Kwaliteits- en afwegingskader**

Samen onderzoeken en leren

Fase 1: **De start van het onderzoek**

- 1** De professional als inhoudelijk opdrachtgever. Voer voor de start van een onderzoek een praktijktoets uit.
- 2** Blik eerst terug en kijk rond: wat is er al?
- 3** Borg aan de voorkant ruimte voor professionals en beperk de doorlooptijd

Fase 2: **De uitvoering van het onderzoek**

- 1** Blijf afstemmen met professionals om tijdig bij te sturen
- 2** Organiseer steun bij beleid en management
- 3** Gebruik de juiste taal
- 4** Inzetten op zinnige verantwoording: balanceren tussen financier en professionele praktijk
- 5** De onderzoeker als procesregisseur. Zet in op degelijk procesmanagement

Fase 3: **De implementatie van de onderzoeks- resultaten**

- 1** Ontwerp toegankelijke producten om je resultaten over te brengen
- 2** Maak van het delen van de resultaten een interactief proces
- 3** Maak de maatschappelijke en praktische relevantie concreet in de conclusie
- 4** Betrek het perspectief van de professional bij aanbevelingen voor vervolgonderzoek

De aandachtspunten van het kwaliteits-en afwegingskader worden toegelicht in het achtergronddocument. De aandachtspunten en de toelichting zijn gebaseerd op verdiepende interviews met onderzoekers en professionals⁴, een literatuuronderzoek⁵ en de resultaten van het experiment Vraagtafels: brug tussen wetenschap en praktijk.

⁴ In het kader van dit project interviewden wij 7 personen, 4 wetenschappers en 3 professionals. Een deel van de geïnterviewden heeft deelgenomen aan het experiment Vraagtafels: brug tussen wetenschap en praktijk. Zie [bijlage 5](#) voor de lijst met geïnterviewden.

⁵ Zie [bijlage 6](#) voor de lijst met geraadpleegde literatuur.

Hoofdstuk 3

Achtergronddocument

1 De professional als inhoudelijk opdrachtgever. Voer voor de start van een onderzoek een praktijktoets uit.

Voor een goede verbinding tussen wetenschap en de professionele praktijk in het sociaal domein is het essentieel om als onderzoeker actief aan te sluiten bij een concrete vraag of veranderbehoefte van

professionals en de organisatie waar zij voor werken. Om vragen en behoeften van uitvoerende publieke professionals op te halen of te ontdekken is het belangrijk dat de onderzoeker vroegtijdig met de werkvloer in gesprek gaat of een periode meeloopt in het primaire proces. Een veranderbehoefte kan duidelijk zijn en expliciet worden aangegeven door de betrokkenen maar soms moet een onderzoeker de kans krijgen om dieper te graven en samen met professionals de feitelijke vraag of het feitelijke probleem te achterhalen.

Om te toetsen of uitvoerende publieke professionals de praktische meerwaarde van een onderzoek zien is het dan ook noodzakelijk om bij de start van een onderzoek een praktijktoets uit voeren. Subsidieverstrekkers en overige financiers kunnen als voorwaarde opnemen dat een onderzoeksvraag eerst in de professionele praktijk wordt getest. De onderzoeker kan vervolgens op voorhand met professionals bespreken op welke wijze een onderzoek bijvoorbeeld kan bijdragen aan het handelingsperspectief, de ontwikkeling van het methodisch handelen, vakkundigheid of evidence-based werken. Het is cruciaal dat de onderzoeker/ de onderzoeksgroep, het beleid en management en uitvoerende professionals perspectieven, belangen en wederzijdse verwachtingen delen bij de start van een onderzoek. →

⁶ Zie *Draaiboek Gesprekstafel 1: de start van het onderzoek* voor het deel van de gespreksmethodiek dat bij deze fase hoort.

Professionals raken gedemotiveerd om een bijdrage te leveren aan een onderzoek als zij niet het idee hebben dat het onderzoek een wezenlijke bijdrage kan leveren aan hun werk en aan de maatschappelijke problemen en de persoonlijke problemen van burgers die zij proberen aan te pakken. Het is eveneens demotiverend als professionals het gevoel hebben dat een onderzoek door beleid en management ‘*van bovenaf wordt opgelegd*’ zonder hen op voorhand actief te betrekken en te consulteren. Is de professional slechts een middel om een reeds gefinancierd en vanuit de opdrachtgever dichtgeregeld onderzoek uit te voeren? Of heeft de onderzoeker het doel door praktijkgericht onderzoek de professional verder te helpen in de beroepsuitoefening en in de verhoging van de kwaliteit en effectiviteit van publieke dienstverlening?

Het is dus essentieel om als onderzoeker de *waarom-vraag* achter een onderzoek duidelijk te maken. De onderzoeker kan zijn onderzoeksdoel en drijfveer toelichten en wat de reden van de organisatie is om mee te doen aan het onderzoek. De oorspronkelijke *waarom-vraag* en drijfveren van een onderzoeker kunnen het enthousiasme onder professionals opwekken en actieve deelname bevorderen. Professionals krijgen door de bespreking van de *waarom-vraag* daarnaast de kans om invloed uit te oefenen op (een deel van) het onderzoek. Hierbij is het van belang om de focus van het onderzoek duidelijk te articuleren.

Op welke doelgroep richt het onderzoek zich? Welke professionals en welke cliënten/burgers hebben er mogelijk baat bij?

Gebruik een gestructureerde gespreksmethodiek voor de praktijktoets

Het is belangrijk dat het aansluiten bij de veranderbehoefte op een gestructureerde wijze wordt georganiseerd. Dat kan bijvoorbeeld door een onderzoeker een periode mee te laten draaien in de uitvoeringsorganisatie en tijdens dit proces door observatie en contact met professionals de onderzoeksvraag in samenspraak te laten formuleren. Hiervoor is tijd en ruimte nodig maar ook een zorgvuldig opgezette methodiek die bestaat uit vaste contactmomenten die worden ingevuld aan de hand van gesprekstechnieken.⁷ Denk hierbij bijvoorbeeld aan tussentijdse evaluatiebijeenkomsten waarin de onderzoeker en professionals elkaar kunnen bevragen om samen verder te komen en de veranderbehoefte in kaart te brengen. Deze aanpak kan een concrete veranderbehoefte van professionals ophalen en verder uitdiepen. De aanpak kan echter ook de andere kant op werken. Er kan bij professionals draagvlak ontstaan om een probleem aan te pakken of een noodzakelijke verandering te initiëren doordat professionals zich hiervan tijdens het (onderzoeks)proces bewust worden.

⁷ Zie de gespreksmethodiek *Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren*.

Betrek het cliëntperspectief in de praktijktoets

Het is van belang om in deze fase al voldoende oog te hebben voor het cliëntperspectief. Professionals vinden het belangrijk dat de meerwaarde van een onderzoek voor cliënten/burgers/inwoners helder is. Zij werken over het algemeen graag mee aan een studie die maatschappelijke impact kan genereren omdat zij in hun dagelijkse werkpraktijk proberen burgers verder te helpen. Hoe je cliënten actief vanaf het begin van een onderzoek betreft moet direct onderwerp van gesprek zijn, zo leert de ervaring. Hierbij is het verstandig om als onderzoeker kritisch te kijken naar de selectie van inwoners die deelnemen aan een onderzoek.

2 Eerst terugblikken en rondkijken: wat is er al?

Het is nuttig om in de eerste onderzoeksfase als onderzoeker je te verdiepen in de vraag: *wat is er eigenlijk al?* Om te voorkomen dat het draagvlak onder publieke organisaties en uitvoerende publieke professionals om deel te nemen aan onderzoek onder druk komt te staan is het belangrijk dat een (voorgenomen) onderzoek van toegevoegde waarde is voor de wetenschap én voor de werkpraktijk. Deze toegevoegde waarde kan worden bepaald door bij de start van een onderzoek goed in kaart te brengen wat er al is onderzocht en gevonden op een bepaald onderzoeksterrein. Daarnaast is het belangrijk om tijdens de startfase van een onderzoek hierover in gesprek te gaan met professionals.

Tijdens de interviewgesprekken met wetenschappers en professionals kwam naar voren dat men regelmatig het idee heeft dat bestaand onderzoek dat reeds is uitgevoerd onvoldoende praktische implicaties heeft voor de professionele werkelijkheid en dat bestaande inzichten onvoldoende worden meegenomen in nieuwe onderzoeken. Het is zaak dat nieuw onderzoek aansluit bij of ingaat op eerdere onderzoekstrajecten, onderzoeksbevindingen en dat onderzoekers voortbouwen op opgedane inzichten om *onderzoeksmoeheid* onder professionals te voorkomen.

3 Borg aan de voorkant ruimte voor professionals en beperk de doorlooptijd

Uitvoerende professionals die werken in de dynamiek van het gemeentelijke sociaal domein hebben veelal te maken met een hoge werkdruk. Deze professionals hebben een groot cliëntenbestand en moeten voldoen aan de eisen van de systeemwereld. Voor een goed verloop van een praktijkgericht onderzoek is het daarom cruciaal dat het management voldoende ruimte geeft aan professionals om adequaat deel te nemen aan het onderzoeksproces. Het is dan ook verstandig om voorafgaand duidelijke werkafspraken met beleid en management te maken. Zo kunnen professionals die deelnemen aan de *Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren* bijvoorbeeld gedeeltelijk worden vrijgemaakt voor deze werkzaamheden. Beleidsmakers en managers kunnen deelname aan een onderzoek zien als een onderdeel van de continue professionalisering die uitvoerders nodig hebben om kwaliteit te leveren.

Naast voldoende tijd en ruimte moet een onderzoeker rekening houden met mogelijke personele wisselingen tijdens de doorlooptijd van een onderzoek. Om de betrokkenheid bij een gemeente/gemeentelijke uitvoeringsdienst en uitvoerende professionals te behouden is het belangrijk dat er niet te veel tijd zit tussen de intake en de daadwerkelijke start van het onderzoek. Een gebrek aan continuïteit kan later in het onderzoeksproces nadelig uitpakken als de opbrengsten van een onderzoek moeten worden verspreid en geïmplementeerd in de professionele praktijk.

1 Blijf toetsen: afstemmen met professionals om tijdig bij te sturen

Naast een praktijktoets bij de start van een onderzoek zijn tussentijdse praktijktoetsen essentieel. Blijf als onderzoeker het gesprek aangaan met uitvoerende professionals over de relevantie van een onderzoek voor de professionele praktijk. Is het onderzoek nog steeds van waarde voor de professional én de cliënt/burger? Ga in gesprek over de vraag of het onderzoek nog steeds een antwoord kan zijn voor een in de praktijk gevoelde veranderbehoefte of vraag. Draagt het onderzoek tijdens en na de afronding van het project bij aan de werkpraktijk en daarmee aan kwalitatieve publieke dienstverlening? Door dit soort vragen te blijven stellen positioneer je de uitvoerende professional structureel

als inhoudelijk opdrachtgever. Ook tijdens de uitvoering van een onderzoek blijft het daarom van belang om als onderzoeker door middel van tussentijdse toetsmomenten de professionals te betrekken. Het *Draaiboek Gesprekstafel 2: de uitvoering van het onderzoek* helpt om die toetsmomenten op een goede en gestructureerde manier in te vullen.

Als je tijdens het onderzoeksproces met elkaar in gesprek blijft voorkom je dat de deelnemende professionals slechts een middel worden om een vooraf geformuleerde onderzoeksvraag te beantwoorden. Door tijdens het onderzoek in gesprek te gaan met uitvoerende professionals kun je tussentijds al laten zien wat een onderzoek oplevert en wat het kan betekenen voor de werkpraktijk. Zo laat je als onderzoeker de meerwaarde van je onderzoek zien en worden de tussentijdse gesprekken waardevolle leerervaringen. De tussentijdse toetsmomenten in de vorm van een groepsgesprek kunnen helpen om bijvoorbeeld de onderzoeksvraag, de doelstelling en de gehanteerde methoden en technieken aan te passen waar nodig en mogelijk. De groepsgesprekken kunnen leiden tot tussentijdse aanpassingen zodat het onderzoek daadwerkelijk bijdraagt aan bijvoorbeeld het handelingsperspectief van de professional, het methodisch handelen, de benodigde inhoudelijke kennis, vaardigheden, gedragsverandering of werkhouding. →

⁸ Zie *Draaiboek Gesprekstafel 2: de uitvoering van het onderzoek* voor het deel van de gespreksmethodiek dat bij deze fase hoort.

Als wetenschappers een onderzoek uitvoeren op de werkplek van uitvoerende professionals kan dat van meerwaarde zijn om tot een goede afstemming te komen. Zij kunnen dan namelijk in de praktijk observaties doen en (informele) gesprekken aangaan. De onderzoeker kan zijn of haar onderzoek vervolgens bijsturen op basis van praktijksignalen. Tegelijkertijd kan de professional door het directe contact al aan de slag met de praktijkverbetering op basis van de opgedane inzichten en onderzoekskennis. Door deze wisselwerking wordt het onderzoeksproces zelf een leerervaring.

Gebruik een gestructureerde gespreksmethodiek voor de tussentijdse toets

Het is verstandig om de beschreven tussentijdse evaluaties structuur te geven door een concrete gespreksmethodiek in te zetten.⁹ Dit kan een open en lerende houding bij professionals én onderzoekers bevorderen. Een goede gespreksleider kan aan de hand van een vaste gespreksarchitectuur een veilige omgeving bieden waarin het gesprek over het onderzoek constructief wordt gevoerd. Tijdens de groepsgesprekken is het dan ook van belang om gebruik te maken van geschikte gesprekstechnieken.¹⁰

De professionele ruimte van uitvoerende professionals actief in het sociaal domein is relatief groot. Het is daarom extra belangrijk om als onderzoeker goede gespreksbegeleiding en een veilige omgeving te bieden. Alleen dan durven professionals open over hun werk te spreken en inzicht te bieden in hun werkpraktijk inclusief transparantie over bijvoorbeeld werkmethodieken en handavingsstijlen. De tussentijdse groepsgesprekken kunnen bij onderzoekers en professionals een gedeeld gevoel van eigenaarschap tot stand brengen. Dit gevoel bevordert het onderzoeksproces en de implementatie van de onderzoeksresultaten.

Betrek het cliëntperspectief bij tussentijdse toetsmomenten

Naast onderzoekers en professionals kunnen tijdens de tussentijdse evaluaties ook cliënten/burgers worden betrokken om het cliëntperspectief te borgen. Het is cruciaal om tijdens lopende onderzoeken de meerwaarde van een onderzoek voor cliënten centraal te blijven stellen. Daar werken uitvoerende publieke professionals actief in het sociaal domein uiteindelijk voor en daar komt hun intrinsieke motivatie voor het leveren van goed werk vandaan.

⁹ In het kader van dit project is de gespreksmethodiek *Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren* opgezet.

¹⁰ Zie Draaiboek *Gesprekstafel 2: de uitvoering van het onderzoek*

2 Organiseer steun bij beleid en management

De steun en actieve betrokkenheid van beleid en management is binnen gemeenten en gemeentelijke uitvoeringsdiensten van groot belang om onderzoeksresultaten effect te laten sorteren voor de professionele praktijk. Professionals hebben namelijk voldoende tijd en ruimte nodig om aan een onderzoek deel te nemen. Het is belangrijk dat leidinggevenden zelf de meerwaarde van onderzoek voor de professionele praktijk inzien en deze onderstrepen richting uitvoerende professionals. Leidinggevenden kunnen bijvoorbeeld aangeven dat er tijdens een onderzoekstraject samen met de onderzoekers voor de praktijk relevante vragen kunnen worden beantwoord en dat er samen geleerd kan worden. Het werkt motiverend om deelname aan een onderzoek te presenteren als gezamenlijk ontwikkeltraject en als een kans om te professionaliseren als uitvoerder, team of organisatie.

Onderzoekers en deelnemende professionals moeten zich realiseren dat een gemeente een beleidsorganisatie is die politiek geformuleerde doelstellingen probeert te behalen en te maken heeft met kaders van (landelijke) wet- en regelgeving. Het is daarom goed dat onderzoekers in gesprek gaan met professionals en beleidsmakers/managers over wederzijdse verwachtingen. Het is demotiverend voor participerende professionals als onderzoeksaanbevelingen die zijn gericht op de aanpassing van

het werksysteem/de werkomgeving niet worden opgepakt door een gebrek aan betrokkenheid van beleid en management. Voor een onderzoek is het dus cruciaal dat beleid en management aangehaakt zijn en de potentie van het onderzoek en de implementatie van de onderzoeksresultaten zien.

3 Gebruik de juiste taal

De taal van de wetenschapper is niet altijd de taal van de uitvoerende professional actief in het sociaal domein. Om tijdens een onderzoek aansluiting te vinden bij de werkvloer en om onderzoeksresultaten goed te laten landen is het gebruik van begrijpelijke taal die aansluit bij de praktijk doorslaggevend. Onderzoeksomschrijvingen, wervende teksten, tussentijdse updates en eindrapporten moeten goed leesbaar zijn voor professionals. Het is daarnaast belangrijk om de verschillende doelgroepen voor ogen te houden. Benoem bijvoorbeeld in een eindrapportage of vervolgadvisie zo concreet mogelijk wie wat moet gaan doen naar aanleiding van de resultaten (wie, wat, wanneer en hoe). Welke opbrengsten zijn van betekenis voor welke actoren? Wat kunnen of moeten zij concreet anders gaan doen en hoe pak je dat in de werkpraktijk aan? Wat kunnen professionals daarin zelf doen en wat hebben zij nodig van hun omgeving? →

Heldere taal en een concretiseringsslag in onderzoeksrapporten kunnen bijdragen aan de verbinding tussen wetenschap en praktijk. Het is daarnaast essentieel dat de onderzoeker nagaat of de begrippen die hij hanteert ook de begrippen zijn die in de professionele praktijk worden gebruikt, tussen professionals onderling en richting cliënten/burgers. Als de onderzoeker de taal van de professional leert spreken vergroot hij daarmee de zeggingskracht en de toepasbaarheid van de onderzoeksresultaten. Het kan goed werken om een professional of een leidinggevende die de taal van de werkvloer spreekt te betrekken en kritisch mee te laten kijken naar de taal die in het kader van het onderzoek wordt gebruikt.

4 Inzetten op zinnige verantwoording: balanceren tussen financier en professionele praktijk

Onderzoekers en professionals ervaren dat onderzoek naar het werk van uitvoerende professionals in het sociaal domein vaak te veel wordt bepaald door de eisen van opdrachtgevers en subsidieverstrekkers. Het is de vraag wat er dan nog centraal staat in deze onderzoeken: de vraag of veranderbehoefte uit de praktijk of het uitvoeren van het vooraf vastgestelde onderzoek dat moet passen binnen een reeks verantwoordingsmechanismen. Het voortdurend moeten afleggen van verantwoording aan de voorkant, tijdens en na een onderzoekstraject kan worden ervaren als belemmerend om bij de 'echte' vragen en problemen te komen.

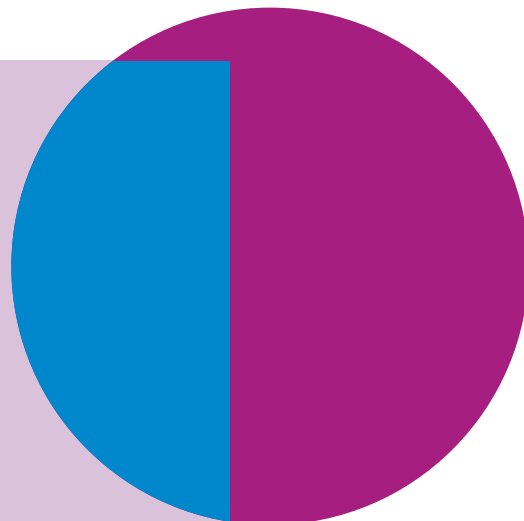
Juist de aanpak van deze echte vragen en problemen kunnen een wezenlijk verschil maken voor het werk van de professional en de publieke dienstverlening aan de burger.

Als onderzoeker kun je proberen om tijdens het onderzoek met de opdrachtgever/subsidieverstrekker in gesprek te gaan over de focus van het onderzoek en waar nodig de onderzoeksvragen meer aan te laten sluiten bij de vragen of veranderbehoefte uit de praktijk. Daarnaast zouden onderzoekers of onderzoeksgroepen relevante onderwerpen en onderzoeksvragen kunnen ophalen door middel van praktijkobservaties om vervolgens financiering rond te krijgen voor deze onderzoeksvragen. Dit 'ophalen' uit de professionele praktijk zou bijvoorbeeld met een beperkte voorfinanciering mogelijk gemaakt kunnen worden.

Onderzoekers geven aan dat zij snel moeten handelen als zij een onderzoeksvoorstel willen indienen bij een financier, bijvoorbeeld bij ZonMw. Vervolgens kan er een lange periode zitten tussen het maken van het onderzoeksvoorstel en de start van het project. Voor onderzoekers is het daarmee lastig om het (actuele) perspectief van uitvoerende professionals adequaat te betrekken. Het belemmert een gelijkwaardig gesprek met professionals over wat er volgens hen nodig is aan onderzoek naar vragen die spelen in de uitvoeringspraktijk. Financiers zouden bijvoorbeeld een pool aan professionals kunnen samenstellen →

om onderzoeksvoorstellen mede te beoordelen op nut en noodzaak voor de uitvoeringspraktijk. Een andere mogelijkheid is om na de toekenning van een onderzoek voor de start van de onderzoekswerkzaamheden een gesprekstafel met professionals te organiseren. Een dergelijke bijeenkomst kan als voorwaarde in de onderzoeksvoorwaarden worden opgenomen.¹¹

5 De onderzoeker als procesregisseur. Zet in op degelijk procesmanagement.

Het vraagt van een onderzoeker blijvende aandacht en tijdsinvestering om de verbinding tussen het onderzoek en de professionele praktijk te leggen en behouden. Het is zaak als een procesregisseur aandacht te hebben voor de verschillende verwachtingen, behoeften en grenzen van de uitvoerende professionals, de opdrachtgever/subsidieverstrekker, beleidsmakers en leidinggevenden. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk om in gesprek te gaan en elkaar de ruimte te geven om ervaringen uit te wisselen en elkaar vragen te stellen. Zo ontstaat er begrip voor ieders rol en daarmee ook voor de verschillende perspectieven en belangen. Dit procesmanagement kan deels worden geborgd in de praktijktoets bij de start van een onderzoek en met tussentijdse toetsmomenten maar zal ook daarbuiten op informele wijze vorm moeten krijgen door persoonlijke contacten en gesprekken.

De onderzoeker als procesregisseur heeft de primaire verantwoordelijkheid om de uitvoerende professional als inhoudelijk opdrachtgever te positioneren tijdens het gehele onderzoeksproces: van vraagarticulatie tot aan de implementatie van de onderzoeksresultaten. Daarmee zorgt de onderzoeker dat de veranderbehoefte van de professional en het cliëntperspectief centraal blijven staan tijdens het onderzoek.

¹¹ Zie bijvoorbeeld *Draaiboek Gesprekstafel 1: de start van het onderzoek*.

De resultaten van wetenschappelijk onderzoek kunnen professionals concrete handvatten bieden binnen de dagelijkse uitvoeringspraktijk. Om de vertaalslag te maken van wetenschap naar praktijk is enkel het schriftelijk delen van de resultaten niet voldoende. Om onderzoeksresultaten werkelijk te laten ‘landen’ in een organisatie of binnen een beroepsgroep is meer nodig dan alleen het op de hoogte brengen van de professional. Om impact te genereren is het belangrijk om als wetenschapper actief aan de slag te gaan met de vertaling naar de praktijk.

1 Ontwerp toegankelijke producten om je resultaten over te brengen

Professionals worden door wetenschappelijke publicaties te vaak niet of nauwelijks bereikt. Dit komt onder andere omdat de stijl en het taalgebruik doorgaans niet aansluiten bij de wereld van de professional. Om onderzoek concreet van waarde te laten zijn in de professionele praktijk is het dus belangrijk om eindproducten te creëren die gericht zijn op professionals. Dit is een voorwaarde voor goed praktijkonderzoek. Er zijn verschillende eindproducten die op een toegankelijke manier resultaten inzichtelijk kunnen maken en daarmee brug kunnen slaan tussen wetenschap en praktijk.

Het is cruciaal om een kernachtige samenvatting te maken die de belangrijkste onderzoeksbevindingen bevat. Maak deze samenvatting geschikt voor publicatie op kanalen die veel gebruikt worden door de professionele doelgroep. Naast een kernachtige samenvatting is het waardevol om aanvullend materiaal te ontwikkelen dat de resultaten van het onderzoek ondersteunt. Denk hierbij aan stappenplannen, infographics, online tools/E-tools, interviews met professionals, praatplaten, projectkaarten, deelbare presentaties of videomateriaal. Dit materiaal helpt om de resultaten visueel aantrekkelijk en toegankelijk te presenteren. →

¹² Zie *Draaiboek Gesprekstaafel 3: implementatie van de onderzoeksresultaten* voor het deel van de gespreksmethodiek dat bij deze fase hoort.

Dit materiaal kan professionals helpen om de resultaten beter te begrijpen binnen de context van het eigen werk. Belangrijk is om producten zo vorm te geven dat professionals een snel overzicht kunnen krijgen als zij in een later stadium de resultaten nogmaals willen bekijken en toepassen. Het is zaak om bij het ontwikkelen van een onderzoeksvraag alvast rekening te houden met de kosten voor deze producten en met de tijd die er nodig is om deze te ontwerpen.

2 Maak van het delen van de resultaten een interactief proces

Het laten landen van onderzoeksresultaten is meer dan het delen van de onderzoeksresultaten. Goed nadenken over de borging van onderzoeksresultaten is cruciaal. Het is voor professionals belangrijk dat zij een koppeling kunnen maken tussen de resultaten en de concrete werksituaties waar zij op dagelijkse basis mee te maken hebben. Daarom is het voor een onderzoeker ook relevant om tijdens deze derde en laatste onderzoeksfase actief de verbinding te zoeken met de werkvloer. Die verbinding kan worden gelegd tijdens een interactief proces dat vorm krijgt tijdens reflectiebijeenkomsten waarin onderzoekers en professionals in gesprek gaan over de onderzoeksresultaten en de toepasbaarheid van de uitkomsten en aanbevelingen.¹³

Tijdens de bijeenkomsten kunnen professionals vragen stellen en samen met de onderzoeker de vertaalslag naar de praktijk maken. Tijdens de reflectiebijeenkomst(en) kunnen vragen, groepsdiscussies en praktijkoefeningen (zoals kritische dilemmabespreking/casusbespreking) behulpzaam zijn om het interactieve proces optimaal te laten verlopen. Door onderzoeksresultaten samen met professionals te bespreken tijdens reflectieve bijeenkomsten creëer je voor hen een leerervaring. Met deze insteek vergroot je de kans op actieve deelname omdat professionals en organisaties deelname kunnen zien als een investering in deskundigheidsbevordering.

Het is belangrijk om bij het delen van de resultaten in het interactieve proces rekening te houden met het feit dat er in alle lagen van de organisatie draagvlak nodig is voor het onderzoek, niet alleen bij de professionals die waren betrokken bij het onderzoek of bij de *Gesprekstafels Samen onderzoeken en leren*. Om draagvlak te creëren kun je enthousiaste ambassadeurs aanwijzen die de resultaten van het onderzoek samen met jou als onderzoeker verspreiden binnen de organisatie of binnen de regio. Daarnaast is het goed om samen met professionals na te denken over de vraag hoe de onderzoeksresultaten kunnen worden verspreid richting andere gemeenten en uitvoeringsorganisaties.

¹³ Zie *Draaiboek Gesprekstafel 3: implementatie van de onderzoeksresultaten* voor het deel van de gespreksmethodiek dat bij deze fase hoort.

3 Maak de maatschappelijke en praktische relevantie concreet in de conclusie

Door aan het einde van een onderzoeksproject (nogmaals) aandacht te besteden aan de maatschappelijke en praktische relevantie kan de impact van een onderzoek op de professionele praktijk worden vergroot. Voor professionals is juist deze meerwaarde namelijk doorslaggevend om wel of niet actief aan de slag te gaan met de bevindingen en aanbevelingen. Het werkt stimulerend als aan het eind van een onderzoeksperiode wordt benadrukt wat het potentieel is van de resultaten voor het dagelijkse werk van de professional, de publieke dienstverlening voor de individuele cliënt/burger en voor de lokale samenleving. Hiermee wordt de intrinsieke motivatie versterkt om de opbrengsten van het onderzoek in het eigen werk toe te passen en daarmee op een nieuwe manier bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke en individuele problemen.

De reikwijdte van onderzoeksresultaten

Een onderzoeker dient aan het einde van een onderzoek stil te staan bij de reikwijdte van zijn onderzoek. Voor welke professionals en publieke organisaties zijn de onderzoeksresultaten relevant? De resultaten uit wetenschappelijk onderzoek kunnen namelijk evenzeer nuttig zijn voor professionals die niet hebben deelgenomen aan het onderzoek of die niet direct tot de beoogde of oorspronkelijke doelgroep behoren. Aan het eind van het onderzoek is het goed om stil te staan bij de vraag in hoeverre bepaalde mechanismen of inzichten ook geldig en/of toepasbaar zijn op een bredere groep professionals. Aan de andere kant is het nodig om de generaliseerbaarheid van onderzoek gedegen te onderbouwen. In hoeverre kunnen de gevonden resultaten wellicht juist niet opgaan in een andere omgeving? Door hier actief helderheid over te scheppen kunnen professionals eenvoudig de inschatting maken in hoeverre onderzoeksresultaten voor henzelf en voor collega's relevant zijn.

Het is daarnaast waardevol voor professionals om inzicht te krijgen in de mogelijke betekenis van de onderzoeksresultaten voor bestaand beleid, bestaande wet- en regelgeving en de opleidingen voor uitvoerende professionals actief in het sociaal domein. Wat zou er volgens de onderzoeker moeten gebeuren wat betreft deze aandachtsgebieden naar aanleiding van het onderzoek?

4 Betrek het perspectief van de professional bij aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Om de continuïteit binnen een onderzoeksterrein te bewaken, is het belangrijk om zorg te besteden aan de aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Waar onderzoek vaak nieuwe kennis oplevert, leidt het ook vaak tot nieuwe vragen die het onderzoeken waard zijn. Bij het opstellen van de aanbevelingen voor nieuw onderzoek is het essentieel om te bedenken wat de meerwaarde is van het voorgestelde onderzoek voor de professionele praktijk. Heeft de praktijk bijvoorbeeld baat bij nieuw onderzoek dat voortbouwt op de conclusie? Of is het waardevoller om de conclusies nader uit te werken of te toetsen binnen verschillende omgevingen?

Bij het opstellen van aanbevelingen voor vervolgonderzoek kunnen de uitkomsten van het interactieve proces met professionals waarin de resultaten zijn gedeeld een belangrijke richtinggevende rol spelen.¹⁴ Adviezen van professionals kunnen bijvoorbeeld inzicht geven in waar kennislacunes nog moeten worden gedicht.

Daarnaast kunnen professionals de praktische relevantie van voorgesteld onderzoek beoordelen en aandachtspunten voor het nieuwe onderzoek benoemen. Naast een Gesprekstafel met professionals binnen een specifiek onderzoek kunnen financiers zoals ZonMw eveneens gebruikmaken van een panel van professionals die adviseren over het nut en de noodzaak van vervolgonderzoek.

¹⁴ Zie *Draaiboek Gesprekstafel 3: implementatie van de onderzoeksresultaten* voor het deel van de gespreksmethodiek dat bij deze fase hoort.

Dankwoord

Ter afsluiting van dit project willen wij graag van de gelegenheid gebruik maken om enkele organisaties en personen te bedanken voor hun onmisbare bijdrage. Dit project en de drie eindproducten zijn tot stand gekomen dankzij financiering van ZonMw. Wij danken ZonMw daar hartelijk voor. In het bijzonder willen wij programmamanager Anne Ballering bedanken voor haar betrokkenheid en het vertrouwen dat zij in ons als onderzoekers en auteurs heeft gesteld. Stichting Beroepseer heeft dit project in nauwe samenwerking met beroepsvereniging SAM uitgevoerd. Wij danken proces- en programmamanager Margarethe Hilhorst van SAM voor de constructieve samenwerking en voor haar aanstekelijke enthousiasme.

Een speciaal woord van dank gaat uit naar de onderzoekers en professionals die hebben deelgenomen aan de interviews: Ard van Oosten, Lineke van Hal, Tamara Madern, Joep Brinkhorst, Celia Maryanan, Rudmer Herder en Jildau His 't Zand. Wij waarderen hun tijd en inzet om met ons in gesprek te gaan over het verkleinen van de kloof tussen wetenschap en professionele praktijk.

De klankbordgroep bestond uit Jellie Corbée, Anja Michiels en Rudmer Herder. De drie eindproducten van dit project zijn beter geworden dankzij hun deskundige inbreng. Wij danken hen daar hartelijk voor.

Tot slot bedanken wij Cre-Aid. Met de mooie en toegankelijke vormgeving van het kwaliteits- en afwegingskader, de gespreksmethodiek en het paper over uitvoerende professionals in het sociaal domein zijn deze eindproducten beter toepasbaar geworden. In het bijzonder danken wij Marijke Timmerman voor de prettige samenwerking.

Het kwaliteits- en afwegingskader, de gespreksmethodiek en het paper over uitvoerende professionals in het sociaal domein kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het verkleinen van de kloof tussen onderzoek en de professionele praktijk. Wetenschappelijke kennis, methodes en instrumenten kunnen uitvoerende professionals in het sociaal domein helpen om hun waardevolle werk te doen én te verbeteren. De drie eindproducten van dit project zijn concrete instrumenten die professionals optimaal kunnen laten profiteren van onderzoek, van het formuleren van de onderzoeksvraag tot aan de implementatie van de onderzoeksresultaten.

Gerard van Nunen en Corné van der Meulen
Stichting Beroepseer

Bijlagen

Bijlage 1 - Over de auteurs

Gerard van Nunen

Gerard van Nunen is bestuurskundige en werkt als projectmanager en onderzoeker bij Stichting Beroepseer. Hij werkt aan publicaties en onderzoeken over publieke professionals, (overheids)gezag en ambtelijk vakmanschap. In dat kader heeft hij verschillende onderzoeken verricht en publicaties geschreven, onder andere voor de boekenreeks Beroepseer. Van Nunen is auteur van *De SAM-professional als gezagsdrager (2021)*.

Corné van der Meulen

Corné van der Meulen is adjunct-directeur bij Stichting Beroepseer. Na zijn afstuderen in de sociologie aan de Universiteit Utrecht, heeft Corné zich gericht op het bevorderen van professionaliteit en goed werk in diverse sectoren, waaronder de (jeugd)zorg, accountancy en de ambtenarij. In dat kader heeft hij verschillende onderzoeken verricht en publicaties geschreven, onder andere voor de boekenreeks Beroepseer. Van der Meulen is auteur van *De SAM-professional als gezagsdrager (2021)*.

Bijlage 2 - Over Stichting Beroepseer

Stichting Beroepseer is een kennisinstituut op het gebied van professionaliteit en beroepseer. Door haar werkzaamheden komt zij op voor het maatschappelijke belang van deze thema's. Sinds 2006 is de stichting uitgegroeid tot een brede beweging van uitvoerende professionals, leiders, managers, bestuurders, wetenschappers en andere geïnteresseerden. Stichting Beroepseer wil beroepsbeoefenaren op de werkvloer concreet en praktisch behulpzaam zijn om in hun eigen werksituatie professionaliteit en beroepstrots te versterken.

Door de jaren heen heeft Stichting Beroepseer verschillende publicaties uitgebracht over het belang van professionaliteit.¹⁵ Stichting Beroepseer beschikt sinds 2016 eveneens over een eigen uitgeverij. De boeken en papers over professionaliteit worden altijd ontwikkeld in samenwerking met de beroepspraktijk en de wetenschap. Naast het uitbrengen van boeken en papers verricht Stichting Beroepseer empirisch onderzoek naar de werkpraktijk van professionals door middel van kwalitatief en kwantitatief onderzoek.

Stichting Beroepseer heeft ruime ervaring met het organiseren van adviestrajecten, groepscoachingstrajecten, bijeenkomsten en workshops aan de hand van de Goed Werk Aanpak. De Goed Werk Aanpak van Stichting Beroepseer richt zich op het versterken

¹⁵ Zie: <https://beroepseer.nl/boekenreeks>

van vakmanschap en gezagsvol professioneel handelen. We bieden een bottom-up aanpak waarbij professionals worden uitgedaagd eigenaar te worden van de kwaliteit van het eigen werk en daar zelf verantwoordelijkheid voor te nemen. Behalve adviestrajecten, groepscoachingstrajecten en workshops verzorgt het team van Stichting Beroepseer lezingen en bijeenkomsten over professionaliteit en gezag.

Kijk voor meer informatie over de activiteiten en het aanbod van Stichting Beroepseer op: www.beroepseer.nl

Bijlage 3 - Over SAM

SAM is de beroepsvereniging voor uitvoerende professionals in het publieke sociaal domein: werk en inkomen, schuldhulpverlening, Wmo en jeugdzorg. SAM verbindt, geeft ruggensteun en behartigt belangen. Zodat uitvoerende professionals in het publieke sociaal domein de sterke positie krijgen die ze verdienen. SAM ondersteunt uitvoerende professionals in hun professionele ontwikkeling. Met interessante activiteiten en relevante opleidingen. SAM heeft een beroepsstatuut en competentieprofiel ontwikkeld waarin de kern van het beroep is vastgelegd. Deze documenten worden continu up-to-date gehouden. SAM zorgt ervoor dat (wetenschappelijke) kennis voor professionals beschikbaar komt én laat leden meepraten over nieuwe kennis die nodig is. SAM komt op voor de belangen van uitvoerende professionals bij bestuurders, beleidsmakers, politici en in de media. Bovendien krijgen leden een stem in

klankbordgroepen, adviescommissies en andere plekken waar regels gemaakt worden.

Ben jij uitvoerende professional in het publieke sociaal domein? Sluit je aan en maak je sterk!

Lidmaatschap wordt in veel gevallen vergoed door de werkgever. Kijk op sam.nl en meld je aan.

Bijlage 4 – Stuurgroep project

Anne Ballering	Programmamanager Preventie bij ZonMw
Margarethe Hilhorst	Proces- en programmamanager bij SAM
Gerard van Nunen	Projectmanager en onderzoeker bij Stichting Beroepseer
Corné van der Meulen	Adjunct-directeur en onderzoeker bij Stichting Beroepseer

Bijlage 5 - Lijst geïnterviewden

Naam	Functie	Deelgenomen aan het experiment Vraagtafels?
Jildau His 't Zand	Casemanager gemeente Ooststellingwerf, projectleider bevordering arbeidsparticipatie voor mensen met een psychische kwetsbaarheid bij SAM.	Ja
Rudmer Herder	Debiteurenbeheerder BBZ en Tozo gemeente Lelystad.	Nee
Celia Maryanan	Consulent participatie en werk bij SHMC Bureau voor het sociaal domein, programmamanager Gelijke Kansen bij SAM.	Nee
Ard van Oosten	Onderzoeker, bedrijfskundige en psychiater, projectleider en onderzoeker project Arbeid als Medicijn.	Ja
Joep Brinkhorst	Onderzoeker binnen de lectoraten Participatie Zorg en Ondersteuning (PZO) en Organiseren van Waardig Werk van het Kenniscentrum Sociale Innovatie van de Hogeschool Utrecht.	Ja
Tamara Madern	Lector Schuldpreventie en Vroegsignalering en directeur Instituut voor Recht, Hogeschool Utrecht.	Nee
Lineke van Hal	Bijzonder lector Beroepsvorming professionals publiek sociaal domein bij Zuyd Hogeschool.	Nee

Bijlage 6 - Geraadpleegde literatuur

Andriessen, D., Ganzevles, M., & Welbie, M. (2022). *Cirkelen rond je onderzoek. Langdurige zorg en ondersteuning. Methodiek voor het ontwikkelen van een onderzoeksopzet*. Hogeschool Utrecht. <https://husite.nl/crjo/wp-content/uploads/sites/352/2024/04/221122-Onderzoeksverslag-CRJO-LZO-DEF-2.pdf>

Brink, G. van den, Scholten, W., & Jansen, T. (2016). *Goed werk voor academici*. Stichting Beroepseer.

Embregts, P. J. C. M. (2017). Kennisontwikkeling en kennisdeling in gelijkwaardige verbinding tussen praktijk en wetenschap. *NTZ: Nederlands Tijdschrift voor de Zorg aan Mensen met Verstandelijke Beperkingen*, 3, 219-226. <https://www.awvb.nl/wp-content/uploads/2023/10/Embregts-NTZ-2017.pdf>

Engbersen, R. (2020). De brug tussen wetenschap en praktijk is te wankel. *Zorg + Welzijn*. <https://www.zorgwelzijn.nl/de-brug-tussen-wetenschap-en-praktijk-is-te-wankel/>

Engelen, M. van, & Engbersen, R. (2020). *Zonder wetenschap zou het sociaal domein weinig voorstellen*. Interview met Hans Boutellier. Movisie. <https://www.movisie.nl/artikel/zonder-wetenschap-zou-sociaal-domein-weinig-voorstellen>

Gageldonk, A. Is de kloof tussen wetenschap en praktijk in de verslavingszorg te overbruggen?. *TVER* 4, 73–76 (2008). <https://doi.org/10.1007/BF03078927>

Gezondheidsraad. (2000). *Van implementeren naar leren; het belang van tweerichtingsverkeer tussen praktijk en wetenschap in de gezondheidszorg* (Publicatie nr. 2000/18). Gezondheidsraad.

Gezondheidsraad. (2014). *Sociaal werk op solide basis*. Gezondheidsraad. <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2014/09/15/sociaal-werk-op-solide-basis>

Groot, N. de, & Zwet, R. van der (2016). *Implementeren in het sociaal domein. Vernieuwingen met succes in de praktijk brengen*. Movisie. <https://www.movisie.nl/sites/default/files/publication-attachment/Implementeren-in-het-sociale-domein%20%5BMOV-9932411-1.0%5D.pdf>

Hutschemaekers, G.J.M. (2010). *Wetten in de weg en praktische bezwaren. Mediators gewenst tussen wetenschap en (zorg)praktijk*. Radboud Universiteit Nijmegen. <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/90557/90557.pdf>

Knijjn, T., & Machielse, A. (2018). De kloof dichten. *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, nummer, najaar 2018. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-12/De-kloof-dichten.pdf>

Nunen, G. van, Meulen, C. van der, & Jansen, T. (2021). *De Sam-professional als gezagsdrager*. Stichting Beroepseer.

Regenmortel, M. R. F. van (2020). *Bouwen aan een wetenschappelijke basis voor sterk sociaal werk: Onderzoek dat er toe doet!* Tilburg University. https://www.tilburguniversity.edu/sites/default/files/download/TiU_200173_Oratie%20Tine%20Van%20Regenmortel-digitaal.pdf

Roose, R., & Trappenburg, M. J. (2020). Theorie en kennis in het sociaal werk. In M. van Pelt, R. Roose, M. Hoijsink, M. Spierts, & L. Verharen (Eds.), *Professionalisering van sociaal werk: Theorie, praktijk en debat in Nederland en Vlaanderen* (pp. 215–230). Coutinho.

SAM. (2022). *Vraagtafels: Brug tussen wetenschap en praktijk. Verslag van een experiment*. SAM. https://sam.nl/documents/10/20220721_SAM_Rapportage_Vraagtafels_def_spreads.pdf

Sennet, R. (2009). *The craftsmen*. Penguin Books.

Uden, C. van. (2011). Over de kloof tussen wetenschap en praktijk. *STIMULUS*, 28(3), 59–67. <https://doi.org/10.1007/s12491-011-0007-1>

Vos, E. (2020). Driegesprek – Hoe benut je kennis beter in het sociaal domein? *Sociale Vraagstukken*. <https://www.socialevraagstukken.nl/interview/driegesprek-hoe-benut-je-kennis-beter-in-het-sociaal-domein/>

Zacka, B. (2017). *When the state meets the street*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674981423>

Zwet, R. J. M., van der (2018). *Implementing evidence based practice in social work: A shared responsibility*. Tilburg University. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-11/Implementing-evidence-based-practice-in-social-work.pdf>

Zouwen, T. van der (2018). *Actieonderzoek doen. Een routewijzer voor studenten en professionals*. Boom.

sam,

